

glas slovenskega govora, kakoršen je. Ta namen pa — to je že g. Navratil v „Novicah“ dobro razkladal — izpolnjuje naše pisanje popolnoma, in bodi že ali ne bodi samoglasnik, to se ne dá tajiti, da se ti v skupku črk, ki jih imajo na pr. besede: brste, krt, mrhast, vrt itd., zdajci kakor poskušáš izgovor, oglasi „r“ sam toliko, kolikor je po slovenskem izrekanju teh besed potrebno, in da — kar je še več — celó mogoče ni, teh po naše pisanih besed napčno izgovoriti; v tem, ko bi te po starem pisane besede: berste, kert, merhast, vert, Nemec in z Nemcem marsikteri Slovenec pred ko ne bral tako kakor nemške: berste, fehrt, mehr Hafft, Werth.

Že gori je bilo rečeno, da se z nasprotno pisavo zlasti v slovarjih, kjer človeku besedni stik nič ne pomaga, izhajati ne dá. Vzemimo primer. V neki kranjski okolici pravijo o jokavem otročetu: „Cmerda! zmeram se cmerda.“ Zdaj naj mi to prebere prav, kdor teh besed še ni slišal, ako more! Kako lahko pa je to po naši ali po pisavi Miklošičevih beril, namreč: „Cmerda, zmeram se cmerda“, oziroma: „cmérda, — cmerdá.“ Tako je z vsemi, kateremu čitatelju neznanimi besedami; na priliko: žverga, perga, kerga, herga, šverta, dersa, bersa itd.

Ne dajmo se torej motiti z naukom: „v vsaki besedi se mora videti samoglasnik“, — mi, ki z drugimi Slovani vred imamo že nekaj dobro služečih besedic res brez samoglasnika, namreč: s, z, k, v; marveč drznimo pisati tako, da se bode prav bralo. In to veljá!

Naš način pisanja je torej dober, je boljši in razločnejši od nasprotnega. Pa je tudi krajši po prostoru in hitrejši po času, kar ni mala stvarca zlasti v slovenskem jeziku, ker ima „r“ v neštevilno mnogih besedah takošen zamolkel glas.

Se eno. Ta pisava je od nekdanj vdomačena pri Čehih in Slovaki, ravno tako sedaj pri vseh Srbih in se prikupuje dan na dan bolj tudi Hrvatom tako, da zastran njene popolne zmage v mestu prihodnje jugoslovenske akademije ne more biti dvombe ali sumnje, — in to nam je tudi pretehten razlog. Bolgarje pa še niso dognali pravopisa, vendar ne bodo nikdar segli po e.

Nasproti pa ne veljá sklicovati se na Poljake, Rusine in Ruse, ker Poljaci izgovarjajo in dosledno pišejo v tacihi primerih polnoglasni ie, na pr. ciera = trn, wiérzba = vrba, Rusini pa in Rusi imajo in pisati morejo glasni polni e, na pr.: bérdo, vérba, vérh, ali pa spreminjajo staroslovenski za r-om pokladani r v glasni e ali o, na pr. krést = krst, drova = drva, krot = krt.

Da tudi ta ugovor, da se r ne glasi po vseh kotih Slovenije kot samoglasnik, da na pr. Štajarec pravi pêrst itd., ne more veljati, je očitno kot beli dan, kajti kam neki zaidemo, ako pišemo zdajci po loško, zdajci po tržiško, zdajci po ribniško itd.!

Pretežna večina Slovanov, katerim je dotični „r-ov“ glas znan, govori tedaj za nas in veljavni učenjaki nam priporočajo tako pisanje, ne more toraj biti ni neumno ni škodljivo ni samovoljno. —

Zdaj pa še nekaj iz slovenskega besedoslovja. Ni kaj davno, kar se je po slovenskih časnikih sem ter tje jela prikazovati beseda: okolinost za nemški „Umstand.“ Meni se zdí v ti obliki nemogoča. Izpeljati bi se dala s pripono ost in i na sredi samo iz besede: okolina, katero staroslovenščina in srbščina res poznate s pomenom: Regio circumjacens, toda ondaj bi po staroslov. glasila: **околинность**, slov. pa okolinenost ali vsaj okolinost (morebiti tudi: okolinstvo), ne pa okolinost. Toda čemu odtod izpeljevati, ko imamo staroslovenščini in srbščini znani prilog: okolen, iz katerega se sama od sebe podaja med Čehi in Hrvat-Srbi sploh

vdomačena beseda: okolnost. Menim tedaj, da ondi, kjer bi kaki znanstveni oziri tako nanesti ter ne bi se moglo izhajati z našo besedo reč po izgledu klasične latinščine (ki ima v tem pomenu res), bode najbolje poprijeti se besede sosednim Slovanom navadne: okolnost, ktera je priličnejša od dosedanje novinke: okoliščina ali okolščina, od poljske, okolicznosc in od napčne ruske: obstojateljstvo, ki kaže celo na nekega obstojatelja. —

Ker smo ravno v slovenskem besedoslovju, naj vzamem v misel tudi, kar g. III. v 22. l. „Novic“ svetuje. Pravniki, kakor je znano, delajo razloček med nasveti „de lega lata“ in pa „de lege ferenda.“ Enakošen razloček biva tudi pri jeziku. Do zdaj smo se trudili na dani podlogi „de lingua facta“ ali „data“, da bi jo očistili pé g, kakor poje Koseski; gosp. III pa sega dalje, če se ne motim, in hoče „de lingua faci-enda“ seu „fingenda“, da bi mi, popustili podlogo narodnega govora, odmaknili se še več od Hrvatov in Srbov, in še ne vedoči nikar do dobrega staroslovenskim jerom*) prave veljave in namembe, jezik raztegovali po kopitu staroslovenščine, ki je, ako ne z večjo, vsaj z enako pravico tudi starobolgarščina. Tega jez ne bi priporočal.

Lomski.

Svoji domovini. **)

Kje ste časi vi prezali,
Kje ste dnevi blagi mi?
Ste le že slovo mi dali
Ali v večnost ste odšli?

Kje si časa blaga mati,
Ki budila si radost?
Hočeš res mi slovo dati,
Kot ga dala je mladost?

Sanja na te me obuda,
Rana srce tare mi,
Oj! ločitev je prehuda,
Blagi dnevi, kje ste vi?

Kje je steza mi domača,
Domovine moje raj,
Tjekaj se oko obrača,
Vošči dneve si nazaj.

Več oko ne vidi zemlje,
Pač zastoj ozira se,
Viđ mi tje narava jemlje,
Loči od drage steze me.

Ivanka K.

Ozir po svetu.

Nova pisma iz Srbije o Srbii.

Predrage mi „Novice“! Tudi na Srbskem smo letos imeli na debelo snegá, katerega sem tudi jaz v svojih vnanjih službenih opravilih gazil od 31. januarja do 20. marca. Obhodil sem v tem za potovanje najmanj vgodnem času, vranca svojega jašeč, celo veliko kragujevaško okrožje od občine do občine. Ta pot je bila sila težavna. Debeli sneg je za čas mojega dolzega potovanja se spremenil v strašne vode, v strašne z ledom pokrite mlake, po katerih je konj svoje noge krvavil in mene z blatom škropil. Studenci in neizbrojni potoki so se spreminjali v velike reke, lepe ravnine v strašna jezera, ktera sem mnogokrat moral s smrtno nevarnostjo pregaziti in preplavati, ker je mostove čez velike reke, kakor Grušo, Lepenico, Jasenico itd. lanska in letošnja sila povodenj podrla in odnesla. K tem strašnim elementarnim stiskam se pridružijo kmali še druge kristjanske težave: pričel se je namreč véliki post. Pa kako se pravoslavni kristjani postijo! Vse jedó surovo, ali na žrjavici pečeno, ali na vodi kuhano čisto brez zabele. Da, prvi in véliki teden posta še olja ne vpo-

*) Gospod III. znamenju B pripisuje neko mečivno moč, ne pa tudi samoglasne veljave, brez ktere menda vendar niso bili. Če gosp. III predlaga: človeški, in dosledno: človečstvo, hotel bo kdo drugi človečeski, človečestvo; gotovo z neslabšim razlogom. Quousque? Pis.

**) Iskrena Slovenka biva zdaj v Gorici.

Vred.